

**You have downloaded a document from
RE-BUS
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Transformacje Biblioteki Anglistycznej : księgozbiór i jego odzwierciedlenie w katalogach elektronicznych

Author: Gabriela Cichy

Citation style: Cichy Gabriela. (2008). Transformacje Biblioteki Anglistycznej : księgozbiór i jego odzwierciedlenie w katalogach elektronicznych. W: M. Kycler, D. Pawelec (red.), "Biblioteka otwarta : wczoraj i jutro Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego" (S. 259-269). Katowice : Oficyna Wydawnicza Wacław Walasek.

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Transformacje Biblioteki Anglistycznej: księgozbiór i jego odzwierciedlenie w katalogach elektronicznych

Gdy w 1997 w Bibliotece Anglistycznej pojawił się pierwszy komputer, do opracowania zbiorów i wyszukiwania informacji wciąż jeszcze służyły tradycyjne katalogi kartkowe. Niepełna dziesięć lat później, w roku akademickim 2004/2005, Biblioteka Anglistyczna stała się jednostką całkowicie skomputeryzowaną. Wypracowany w ciągu ostatniej dekady postęp przekłada się dziś wyraźnie na wzrost skuteczności pracy: zarówno czytelnicy jak i sami pracownicy mają do dyspozycji komputerowe opracowanie rekordów bibliograficznych, internetowy katalog oraz elektroniczną wypożyczalnię wyposażoną w wygodny, czytelny interfejs. Przemiana, jaka nastąpiła, budzi refleksję nad charakterem i kierunkami transformacji Biblioteki, które ilustruje przedstawiona poniżej krótka analiza.

Księgozbiór

Biblioteka Filologii Angielskiej¹ wyodrębniła się w 1978 z Biblioteki Instytutu Filologii Obcych (BIFO) po jej podziale na biblioteki specjalistyczne. W takim kształcie istniała prawie 30 lat (1978–2006), do momentu wcielenia jej do powołanej w 2007 (1 I) Biblioteki Filologicznej. Cezurę stanowi także rok 1995, kiedy Instytut Filologii Angielskiej i Językoznawstwa Ogólnego podzielił się na Instytut Języka Angielskiego oraz Instytut Kultury i Literatury Brytyjskiej i Amerykańskiej, który odtąd sprawował pieczę nad biblioteką.

U jej początków, zbiór Biblioteki Filologii Angielskiej liczył ok. 15 tys. woluminów, w tym: ok. 3,5 tys. z Biblioteki Głównej UŚ oraz niespełna 9 tys. woluminów z dawnej Biblioteki Filo-

¹ *Śląska Anglistyka wczoraj i dziś: jubileusz 30-lecia*. Red. A. Jackiewicz, K. Warchał. Zabrze, 2004, s. 48.

logii Obcych². Księgozbiór uzupełniały dary British Council i Ambasady Amerykańskiej. W latach 80-ych, gdy zakupy stanowiły głównie publikacje wydawane w kraju, dary zagraniczne przekazywały też biblioteki instytucje i organizacje takie jak: Konsulat Amerykański, Korpus Pokoju, Fundacja Kościuszkowska, University of London, Nene College oraz osoby prywatne, m.in. profesorowie: Janusz Arabski, Kazimierz Polański, Tadeusz Sławek. Lata 90-te, po przystąpieniu śląskiej anglistyki do europejskiego programu TEMPUS-PHARE, stworzyły Bibliotekę Anglistycznej nowe możliwości³.

W ramach programu w 1990–2000 otrzymaliśmy 1890 książek z dziedziny Studiów Europejskich, kulturoznawstwa i literatury krajów angielskiego obszaru językowego.

Zbiory zwarte biblioteki w 2006 (31 XII) oblicza się na 27561 woluminów⁴. Są to głównie publikacje w języku angielskim o tematyce: literatura i kultura krajów anglojęzycznych, literatury postkolonialne, teoria literatury, językoznawstwo, metodyka nauczania języka angielskiego, tłumaczenie i przekład. Dzięki zainteresowaniom badawczym pracowników naukowych w bibliotece reprezentowane są najnowsze trendy myśli filozoficzno-społecznej oraz dyskursu literackiego, jak również translatoryki i metodyki nauczania języków obcych. *Przestrzeń kultury, topografia wielokulturowości, Zagadnienia płci kulturowej w badaniach literackich, Tradycje europejskie w kulturze popularnej, Wielkie tematy literatury amerykańskiej, Badania nad kognitywno-pragmatycznymi aspektami przekładu, Studia z zakresu gramatyki i semantyki języka angielskiego, Badania ewaluacyjne nad programem zajęć z praktycznej znajomości języka angielskiego, Filozofia języka XX wieku* – to tylko niektóre z tematów badawczych, które znajdują odzwierciedlenie w kupowanej przez Bibliotekę Anglistyczną literaturze.

Unikalny w Polsce (obok ośrodka toruńskiego) zbiór *Canadiana* liczy 1056 woluminów z literatury, kultury i historii Kanady, w tym autorstwa rdzennych mieszkańców tego kraju. Kolekcja ta powstała przy Centrum Studiów Kanadyjskich kierowanym przez Eugenię Sojkę, a sfinansowana została przez Ambasadę Kanady. Na zbiory BFA⁵ składają się również dary wydawnictw: Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego, Oxford University Press, Cambridge University Press, Longman i Multilingual Matters oraz pracowników i absolwentów anglistyki, a także wykładowców z USA i Wielkiej Brytanii. Szczególnie jednak zapisał się w naszej historii śp. Ireneusz Jakubczak, erudyta i przyjaciel biblioteki, którego księgozbiór (ponad 3 tys.

² Stan zbiorów BIFO przed podziałem to 39635 woluminów. Sprawozdanie GUS 1977 (31 XII).

³ *Śląska Anglistyka wczoraj i dziś: jubileusz 30-lecia*. Red. A. Jackiewicz, K. Warchał. Zabrze, 2004, s. 10.

⁴ Ponadto posiadamy 3854 egzemplarze skryptów.

⁵ Siglum Biblioteki Anglistycznej.

tomów) wzbogacił zbiory BFA o publikacje z językoznawstwa, literatury powszechnej, przekładów literatury polskiej na język angielski, teorii przekładu, sztuki, filozofii, antropologii kultury. Większe kolekcje podarowali bibliotece także: prof. dr hab. Teresa Pyzik, prof. dr hab. Maria Wysocka, Krzysztof Szymczak.

W ostatnich latach prowadzimy, za pośrednictwem BUŚ regularną wymianę z Biblioteką Kongresu w Waszyngtonie, skąd zamówiliśmy wiele rzadkich lub jedynych w Polsce tytułów. Warto także wymienić dwie najnowsze darowizny British Council (2000) i Konsulatu Amerykańskiego (2006) – 74 tomy arcydzieł literatury światowej *The Millenium Collection* wydanej przez Everyman's Library oraz kolekcję *The Library of America*, która obejmuje literackie dziedzictwo Stanów Zjednoczonych – 136 woluminów dzieł najwybitniejszych pisarzy, poetów, publicystów, historyków, filozofów i polityków. Wraz z powstaniem specjalizacji tłumaczeniowych z językiem niemieckim (1994), arabskim (1999) i chińskim (2006) gromadzimy także podręczniki do nauki tych języków.

Biblioteka może poszczycić się zbiorami zabezpieczonymi, z których najstarsze to *Lexicon et Commentarius Sermonis Hebraici et Chaldaici* (1743) i *The poetical works of John Milton* (1796). Kolekcja obejmuje 186 woluminów dziewiętnastowiecznych i przedwojennych wydań literatury angielskiej autorów takich jak: Geoffrey Chaucer, William Shakespeare, John Milton, Jonathan Swift, Hugh Walpole, George Gordon Byron, Robert Browning, Alfred Tennyson, Jane Austen, Charles Dickens, Samuel Johnson, John Locke, Oscar Wilde, a z wydań autorów amerykańskich najstarsze to: *The snow-image and other twice-told tales* Nathaniela Hawthorne'a (1851), *Essays* Ralpha Waldo Emersona (1895), *The poetical works of H. W. Longfellow* (18--), *Masterpieces of American literature* (1891), *The poetical works of Bret Harte* (1912), i z polskich: *Logika podług Johna Stuarta Milla* Adolfa Dygasińskiego (1870), *Chodzki Alexandra dokładny słownik polsko=angielski czerpany z najlepszych źródeł krajowych i obcych ; a mianowicie ze słowników Lindego, Mrongoviusa i Ropelewskiego* (187-?).

Księgozbiór podręczny, podzielony na tematyczne działy, znajduje się w Międzyinstytutowej Czytelnii Neofilologicznej, a cały zbiór anglistyczny liczący 3236⁶ woluminów książek wi doczny jest on-line. Jedynie ta znikoma część naszych zbiorów udostępniana jest w tzw. swobodnym dostępie do półek z uwagi na brak przestrzeni w budynku przy ul. Żytniej w Sosnowcu, gdzie oprócz dwóch bibliotek mieściły się także dwie neofilologie⁷.

⁶ Dane na 2006 (I XII) pochodzące z dokumentacji Międzyinstytutowej Czytelnii Neofilologicznej.

⁷ W maju 2008 instytuty neofilologiczne przeniosły się do nowej siedziby na ul. Grota-Roweckiego, natomiast Biblioteka Filologiczna zajmuje budynek przy ul. Żytniej.

Biblioteka Anglistyczna wypożycza swój księgozbiór studentom i pracownikom Uniwersytetu Śląskiego oraz kolegów językowych, zaś zainteresowani spoza uczelni mogą korzystać z zasobów na miejscu w czytelni lub za pośrednictwem Wypożyczalni Międzybibliotecznej. Dane statystyczne przedstawiane w tabeli 1 ukazują liczbę zarejestrowanych czytelników i wypożyczeń od momentu rozpoczęcia prac związanych z automatyzacją biblioteki⁸.

Tabela 1. Liczba zarejestrowanych czytelników i wypożyczeń w BFA w latach 1998–2006

Rok	Liczba zarejestrowanych czytelników	Liczba wypożyczeń
1998	837	8859
1999	1005	9869
2000	1026	9565
2001	906	10627
2002	951	13129
2003	1117	14252
2004	986	11482
2005	1757	10425
2006	2148	11269

Źródło: Opracowanie własne na podstawie sprawozdań z działalności biblioteki.

Przed komputeryzacją

Biblioteka Filologii Angielskiej na początku nie posiadała katalogu rzeczowego, a jedynie kartkowy katalog alfabetyczny. Nieoceniona była i jest nadal Bożena Ciepluch, doświadczony bibliotekarz i legenda anglistyki, która potrafi wyszukać dzieło „na temat” w labiryncie ułożonych według akcesji – a zatem, z punktu widzenia poszukującego bibliografii, chaotycznie – tysiące woluminów. W pamięci wielu pokoleń studentów swoją wiedzą i wielką życzliwością zapisał się także Stanisław Wróblewski, długoletni (1979–1991) pracownik Czytelni dzielonej

⁸ Dane pochodzą z corocznych sprawozdań z działalności biblioteki.

niegdyś z romanistami⁹. Dopiero pod koniec lat 80-ych zaczęto w BFA opracowywać własny katalog tematyczny. Prace te były możliwe m.in. dzięki temu, że dla Dyrekcji anglistyki¹⁰ istotne było zatrudnianie w bibliotece anglistów¹¹. Absolwentami filologii angielskiej byli kierownicy: Małgorzata Witośławska (1982–1986), Jerzy Sysak (p/o 1982–1987), Maria Kowalczyk (p.o. 1987–1994) i Gabriela Cichy (1994–2006), jak i wielu pracowników biblioteki¹². Opracowywanie katalogu rzeczowego rozpoczęła Maria Kowalczyk a zakończyła pisząc te słowa. Klasyfikacja odzwierciedla profil zbiorów, ze szczegółowymi podziałami w obrębie kolejnych działów i w przyszłości, mogłaby stać się podstawą tematycznego ułożenia księgozbioru w wolnym dostępie. Katalogi kartkowe (zarówno alfabetyczny, jak i rzeczowy) zamykają się na roku 1998, kiedy to rozpoczęliśmy opracowywanie wszystkich nowych nabytków elektronicznie, stopniowo katalogując także zbiory starsze. Biblioteka Uniwersytecka podjęła się zeskanowania alfabetycznego katalogu kartkowego wszystkich bibliotek wydziałowych, który dostępny jest dziś na stronie BUŚ w formie Katalogu cyfrowego bibliotek specjalistycznych¹³.

PROLIB

W połowie lat 90-tych BUŚ prowadziła poszukiwania na polskim rynku kompleksowego systemu zarządzania biblioteką¹⁴. Jako jedna z bibliotek sieci byliśmy uzależnieni od decyzji naszej macierzystej Biblioteki Głównej. W owym czasie anglistyka nie posiadała nawet dostępu do Internetu, podjęliśmy zatem starania o stworzenie stałego łącza z siecią internetową i zakup niezbędnego sprzętu¹⁵. Po około dwuletnim okresie testowania programu PROLIB w Bibliotece Głównej, oprogramowanie zainstalowano na jedynym wówczas komputerze bibliotecznym w Bibliotece Anglistycznej. Latem 1998, wkrótce po wizycie przedstawiciela pro-

⁹ Od 2000 (1 IV) Międzyinstytutowa Czytelnia Neofilologiczna.

¹⁰ Prof. dr hab. Kazimierz Polański, prof. dr hab. Janusz Arabski, prof. dr hab. Wojciech Kalaga.

¹¹ O roli bibliotekarzy dziedzinowych pisali m.in.: A. Jazdon: *Unde venis?* < <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib18/jazdon.html> >, D. Konieczna: *Rola bibliotekarzy dziedzinowych w procesie edukacji*. < <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib18/konieczna.html> >, A. Hakim Al-khatib: *Rola bibliotekarza dziedzinowego w wolnym dostępie*. < <http://www.oss.wroc.pl/biuletyn/ebib18/hakim.html> >, a na gruncie BUŚ M. Gacińska: *Młode kadry w bibliotece*. < http://www.forumakad.pl/archiwum/2002/11/artykuly/23-on-mlode_kadry_w_bibliotece.htm >.

¹² Anna Płonka, Grażyna Janowska, Ewa Cianciara, Ewa Jabłońska, Anna Łapińska, Alicja Chmielewska, Katarzyna Wyrwa.

¹³ <http://www.bg.us.edu.pl/katalogkartkowy/prezentacja/Default.aspx>.

¹⁴ Pod koniec 1995 Biblioteka Anglistyczna zwróciła się do firmy Max-Elektronik o przedstawienie oferty na temat systemu PROLIB (Dokumentacja wewnętrzna biblioteki).

¹⁵ Tamże.

gramu TEMPUS¹⁶, jako pierwsza z bibliotek wydziałowych, rozpoczęliśmy tworzenie komputerowej bazy danych.

Od 1999, wszystkie nowe nabytki opracowywaliśmy wyłącznie w katalogu komputerowym. Podjęta wówczas decyzja o nie kontynuowaniu katalogów kartkowych była jednym z elementów strategii automatyzacji biblioteki. Miała ona na celu zwiększenie nakładu pracy na opracowanie elektroniczne i przyspieszenie retrokatalogowania, co przy zaledwie trzyetadowej obsadzie było niezwykle istotne. Dostęp do katalogu z uczelni zapewniała czytelnikom Pracownia Komputerowa Instytutu Języka Angielskiego, później także Czytelnia. Równocześnie z opracowywaniem nowych nabytków, katalogowaliśmy do bazy PROLIB wszystkie zwracane i zamawiane książki, czasem z konieczności ograniczając się do opisu skróconego, który był jednak w miarę możliwości uzupełniany¹⁷.

Rozwój katalogu komputerowego Biblioteki Anglistycznej ilustruje tabela 2.

**Tabela 2. Rozwój katalogu komputerowego
Biblioteki Anglistycznej**

	Liczba opracowanych egzemplarzy	Liczba egzemplarzy z opisem skróconym
1998	868	0
1999	4562	1290
2000	8298	1655
2001	11617	1662
2002	13846	1665
2003	15534	1666
2004	18364	1675
2005	19508	1910
2006	20303	1869

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych OOO BUŚ.

¹⁶ Helen Westmancoat z York St John University, która zajmuje się wykorzystaniem technik informatycznych w bibliotece.

¹⁷ Opis skrócony nie daje możliwości wyszukiwania przez indeks autorski czy tytułowy, a jedynie przez numer inwentarza i sygnatury.

Stan opracowania komputerowego zbiorów Biblioteki Anglistycznej do dnia jej wcielenia do Biblioteki Filologicznej wynosił: 20303 egzemplarze z pełnym opisem bibliograficznym oraz 1869 z opisem skróconym, co łącznie dało liczbę 22172 woluminów¹⁸. Opracowania wymagają jeszcze wieloegzemplarzowe skrypty i najmniej wykorzystywane zbiory, które są sukcesywnie selekcjonowane (łącznie w wyniku selekcji wycofano w 1998–2006 ok. 800 pozycji nieaktualnych i nieprzydatnych).

Biblioteka Główna (BUŚ), która odpowiedzialna jest za poprawność wspólnej bazy jaką jest Katalog Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego dba o rygorystyczne przestrzeganie przez biblioteki współkatalogujące zasad formułowania opisu bibliograficznego, o zachowanie normy opisu i jednolitość klasyfikacji. Wszystkie osoby katalogujące uczestniczą w obowiązkowych, cyklicznych szkoleniach prowadzonych przez OOOZ BUŚ.

Dla czytelników katalog OPAC (Online Public Access Catalog)¹⁹ został otwarty w 2001. Zawierał on wówczas ok. 40% opisów bibliograficznych księgozbioru anglistyki, a więc oprócz najnowszych, znacząca część zbiorów prezentowanych w alfabetycznym katalogu kartkowym również była już widoczna w Internecie. Początkowo OPAC dawał jedynie możliwość przeszukiwania bazy bez opcji internetowego zamawiania książek. Kolejne etapy automatyzacji biblioteki to: elektroniczna rejestracja wypożyczeń, która w katalogu OPAC przekłada się na informację o dostępności dokumentu (2004), możliwość logowania się na własne konto biblioteczne, zamawiania, rezerwacji (2004) i prolongowania książek przez Internet (2005). W roku akademickim 2004/2005 zakończył się kilkuletni, niezwykle intensywny proces komputeryzacji biblioteki anglistyki.

Także w 2005, BUŚ zdecydowała się na przejście z opracowania rekordów w systemie PROLIB do opracowania w oprogramowaniu VIRTUA. Od tego też momentu tworzymy opis najpierw w formacie MARC do katalogu centralnego NUKAT (jeżeli opisu nie ma jeszcze w bazie), a następnie kopiujemy go poprzez funkcję importu danych do lokalnej bazy PROLIB.

¹⁸ Po 2007 (1 I) przygotowywane jest zestawienie zbiorcze dla rekordów z całej Biblioteki Filologicznej w Sosnowcu.

¹⁹ Jest to katalog całej sieci bibliotek Uniwersytetu Śląskiego dostępny pod adresem: www.bg.us.edu.pl. Księgozbiór anglistyczny wyróżnia siglum BFA.

NUKAT

Biblioteka Anglistyczna, wraz z pozostałymi bibliotekami wydziałowymi, współtworzy katalog narodowy NUKAT od 2004²⁰. Jak pokazuje praktyka, z uwagi na specjalistyczny profil zbiorów, w katalogu NUKAT nie znajdujemy opisów ok. 90% nowych nabytków. Musimy zatem sami tworzyć i wprowadzić całe opisy bibliograficzne. Bardzo często stajemy przed koniecznością utworzenia hasła wzorcowych dla poszczególnych elementów opisu, tj. tytułu ujednoliconego, nierzadko hasła autorskiego oraz serii i oczywiście klasyfikacji przedmiotowej.

Szczęśliwie dla anglistów językiem katalogowania przedmiotowego jest w NUKAT język informacyjno-wyszukiwawczy KABA²¹ oparty na klasyfikacji Biblioteki Kongresu (Library of Congress Subject Headings), co daje możliwość przełożenia LCSH na język polski zgodnie z gramatyką języka KABA. Opracowanie hasła z zakresu filologii angielskiej jest jednak wciąż niepełne, aczkolwiek widać również jak rozrasta się ten słownik²². Język KABA tworzony jest od połowy lat 90-tych, zatem gdy rozpoczynaliśmy elektroniczne opracowanie zbiorów (1998) zasób leksykalny kartoteki hasła wzorcowych był jeszcze niewielki – literatura i językoznawstwo angielskie i amerykańskie były bardzo ogólnie sklasyfikowane i brakowało tak potrzebnych hasła jak np. *Język angielski--tłumaczenie automatyczne* (2002), *Dramat amerykański* (2002), *Pluralizm kulturowy* (2002), *Postmodernizm* (2002), *Feminizm* (2002) czy *Postkolonializm* (2003). Nie mając wówczas uprawnień do tworzenia hasła, mogliśmy jedynie wysłać ich propozycje do centrum NUKAT, a następnie oczekiwać na ich walidację i pojawienie się w centralnej kartotece hasła wzorcowych. Hasła pobieraliśmy na początku *via* kartoteka lokalna²³, ale od 2006 posiadamy uprawnienia, aby tworzyć hasła przedmiotowe rozwinięte bezpośrednio w kartotece centralnej NUKAT. Stwarza to możliwość przesłania od razu kompletnego opisu bibliograficznego (z hasłem przedmiotowym), jak również formułowania brakujących hasła przedmiotowych na bieżąco. Wymieńmy tylko kilka z najnowszych²⁴ hasła rozwiniętych naszego autorstwa: *Purytanie--język*, *Słownictwo--testy uzdolnień*, *Muzyka ludowa--Stany Zjednoczone*, *Języki w kontakcie--Wielka Brytania--do 1500*, *Pionierki (osadniczeki)--Kanada*, *Eseje angielskie--16 w.*, *Postmodernizm--Stany Zjednoczone Zachodnie*, *Powieść*

²⁰ Po zakończeniu cyklu szkoleń w BUŚ z opracowania w formacie US MARC i zasad tworzenia hasła do kartoteki hasła wzorcowych.

²¹ Obok języka KABA, w katalogu NUKAT stosowane są języki JHP BN oraz MeSH.

²² Brakujące hasła przedmiotowe są okresowo uzupełniane w bazie PROLIB.

²³ Kartoteka wzorcowa języka KABA prezentowana jest od 1994 katalog NUKAT został uruchomiony w 2001.

²⁴ Hasła zostały utworzone na przełomie 2007/2008.

kanadyjska w języku angielskim--21 w., *Powieść edukacyjna--historia i krytyka*, a z zaproponowanych do kartoteki wzorcowej tematów (ZamKABA) takie jak np.: *Goci(subkultura)* (2006), *Powieść gotycka amerykańska* (2007).

Szczególnym zadaniem jest konstruowanie haseł przedmiotowych dla pojęć, które nie mają swoich odpowiedników w polskiej przestrzeni kulturowej, o czym pisze Paweł Jędrzejko w artykule *The unnameable in the library*²⁵. Dlatego też niektóre hasła, np. *gender studies* funkcjonują w oryginale inne zaś, jak np. *wilderness*, tak znaczące w dziejach Stanów Zjednoczonych, dotąd nie zostały opracowane w kartotece haseł wzorcowych (KHW). Różnice kulturowe widoczne są w obu językach informacyjno-wyszukiwawczych także na przykładzie nazewnictwa grup etnicznych, np. występujące w KHW NUKAT hasło *Murzyni* nie jest akceptowalne w LCSH²⁶. Podobnie kontrowersyjne w świetle dyskursu postkolonialnego ostatnich lat mogą wydawać się hasła takie jak *Eskimosi*, czy *Indianie*, które wszakże nadal funkcjonują i w Bibliotece Kongresu i w NUKACIE.

POLANKA

Biblioteka Anglistyczna zaangażowana jest w projekt budowy zintegrowanego katalogu polskich bibliotek anglistycznych zainicjowany na spotkaniu dyrektorów anglistyk²⁷ i kierowników bibliotek²⁸, które odbyło się w Uniwersytecie Warszawskim w 1997 (30 VI). Owocem współpracy jest jeden z nielicznych w Polsce katalogów dziedzinowych POLANKA administrowany w Uniwersytecie Warszawskim, dający dostęp do informacji o zasobach dwunastu ośrodków w kraju²⁹. Baza POLANKA tworzona jest w oprogramowaniu MAK, podczas gdy współpracujące biblioteki użytkują różne programy biblioteczne (PROLIB, SOWA, VTLS,

²⁵ <http://www.jedrzejko.eu/index.php?k=235>.

²⁶ Library of Congress Subject Headings.

²⁷ Uniwersytet Śląski reprezentowali prof. dr hab. Janusz Arabski z Instytutu Języka Angielskiego i prof. dr hab. Wojciech Kalaga z Instytutu Kultury i Literatury Brytyjskiej i Amerykańskiej.

²⁸ Z Uniwersytetu Śląskiego Gabriela Cichy.

²⁹ Biblioteka Instytutu Anglistyki oraz Biblioteka Ośrodka Studiów Brytyjskich (Uniwersytet Warszawski), Biblioteka Nauczycielskiego Kolegium Języka Angielskiego (Warszawa), Biblioteka Ośrodka Studiów Amerykańskich (Warszawa), Biblioteka Instytutu Filologii Angielskiej (Uniwersytet Jagielloński), Biblioteka Instytutu Kultury i Literatury Brytyjskiej i Amerykańskiej (Uniwersytet Śląski), Biblioteka Centrum Badań Kanadyjskich oraz Biblioteka Katedry Filologii Angielskiej (UMK Toruń), Biblioteka Instytutu Filologii Angielskiej (UAM Poznań), Biblioteka Instytutu Filologii Angielskiej (Uniwersytet Opolski), Biblioteka Instytutu Anglistyki (UMCS Lublin).

HORIZON). Opracowanie formatów i procedur konwersji i eksportu z PROLIBa do MAKa było zadaniem pionierskim³⁰. Pod koniec 1998 wysłaliśmy, po konwersji i modyfikacjach³¹, pierwsze 620 rekordów. Według statystyk prowadzonych przez Bibliotekę Instytutu Anglistyki w Warszawie baza POLANKA liczyła:

- w 2000 (12 XII): 53691 rekordów (nasz wkład wynosił 2312)
- w 2002 (1 IX): 72020 rekordów (3537 BFA)
- w 2004 (1 II): 71334 rekordy (6437 BFA).

W Internecie widoczny jest katalog wspólny, lecz można także przeglądać zasoby każdej z bibliotek oddzielnie³². W odróżnieniu od katalogu NUKAT, baza POLANKA nie jest tworzona metodą katalogowania kooperatywnego, co oznacza, iż współpracujące biblioteki nie mają możliwości pobierania rekordów i w rezultacie jeden opis bibliograficzny może być dublowany przez różne uczelnie. Ujednolicenia wymagają indeksy haseł oraz klasyfikacja przedmiotowa; najpełniejszy jest bowiem indeks haseł przedmiotowych przejętych w oryginale z Biblioteki Kongresu przez biblioteki warszawskie, ponadto występują języki haseł przedmiotowych Biblioteki Narodowej i KABA. Jednakże z punktu widzenia czytelnika, katalog ten jest pierwszą polską bazą o problematyce studiów anglistycznych, co jest niezwykle cenne dla środowiska. Przystąpienie do projektu POLANKA zapoczątkowało lub przyspieszyło tworzenie katalogów komputerowych we współpracujących ośrodkach i stanowiło impuls do automatyzacji bibliotek. Niewątpliwie powstały także więzi nieformalne, sprzyjające doskonaleniu obsługi wypożyczeń międzybibliotecznych i wymianie doświadczeń.

Podsumowanie

Biblioteka Anglistyczna – wchodząc w szerszą strukturę organizacyjną Biblioteki Filologicznej – była już instytucją skomputeryzowaną. Entuzjazm bibliotekarzy³³ przełożył się na wypracowanie skutecznej organizacji pracy, metodyki działania i efektywne formuły współdziałania z główną Biblioteką Uniwersytecką, która zakupiła oprogramowanie i koordynuje wdrażanie systemu PROLIB w całej sieci. Otwartość na współpracę z innymi ośrodkami w kraju³⁴

³⁰ Serdeczne podziękowania dla Józefa Z. Siemka, który zajmował się stroną techniczną projektu.

³¹ Po konwersji pola 080, 600, 650 wymagały indywidualnej korekty.

³² <http://www.bibang.uw.edu.pl>.

³³ Serdeczne podziękowania dla Bożeny Ciepluch i Izabeli Popiołek, pracowników Biblioteki Anglistycznej.

³⁴ Biblioteki uczestniczące w projekcie POLANKA.

i za granicą³⁵ – wizytówka obu instytutów anglistycznych naszego Uniwersytetu – wyznaczyła także kierunki działań biblioteki i określiła cele jej transformacji. Wszystko to pozwoliło na przekształcenie Biblioteki Anglistycznej w ciągu kilku lat w zautomatyzowaną bibliotekę o rozbudowanym katalogu lokalnym³⁶ – bibliotekę, która współtworzy również inne polskie katalogi elektroniczne.

Ważne jest dzisiaj, aby reorganizacja strukturalna stała się punktem wyjścia do stworzenia takiej organizacji przestrzennej, by biblioteka nie była postrzegana jedynie jako „magazyn książek” niedostępny dla czytelnika, który wyposażony w elektroniczną kartę, oczekiwać ma na książkę w *vestibulum* – wypożyczalni. Anglistyce zawsze bliska była idea biblioteki akademickiej z wolnym dostępem do półek – idea coraz częściej wprowadzana w życie w polskich uczelniach³⁷. Można sobie życzyć, by w nieodległej przyszłości jak największa część zbiorów została udostępniona w tzw. systemie *open access*, a biblioteka stała się dla Czytelnika przestrzenią otwartą – nie tylko wirtualnie.

A b s t r a c t

The article presents the profile description of book collection in the English Department Library and the development of electronic catalogues starting from the PROLIB catalogue at the University of Silesia Library. The author writes about coming out of the University catalogue and taking part in creating other Polish bibliographical bases such as national catalogue NUKAT and the catalogue of English libraries in Poland POLANKA. There are described stages of computerization of the English Department Library. Finally, the author writes about people who built up and described its book collection.

³⁵ W ramach programu TEMPUS miałam okazję odbyć staż w bibliotece University College of Ripon and York (1997, 1999).

³⁶ Biblioteka Anglistyczna sporządziła najwięcej po BUŚ opisów bibliograficznych: 9997 wg zestawienia BUŚ: *Statystyka dokumentów opracowanych przez poszczególne biblioteki* z 3 I 2007.

³⁷ M.in. Biblioteka Uniwersytetu Warszawskiego, Biblioteka Politechniki Warszawskiej, Biblioteka Ośrodka Studiów Brytyjskich UW.